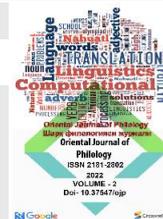

Oriental Journal of Philology**ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY**

journal homepage:

<http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about>**LINGUISTIC STUDY OF THE CONCEPT OF “CHILD” IN UZBEK AND ENGLISH*****Gulnoza Toxirjonovna Yakubova****Senior teacher of the Department of Philology of non-governmental Higher Education Institution “University of Economics and Pedagogy” Andijan, Uzbekistan***ABOUT ARTICLE****Key words:** concept, linguoculturology, culture, mentality, cognitive linguistics, linguoculturological analysis, proverb, matal, Proverbs, phraseological units.**Received:** 21.09.25**Accepted:** 22.09.25**Published:** 23.09.25**Abstract:** The human factor of the concept of “child” in Uzbek and English is due to how important a role it plays in the lifestyle, life. Whereas, we can learn everything in the world by analogy, since analogy is the basis of understanding any thought or being. The modern linguistic directions of the research work are related to the cognitive linguistics and Linguistics Sciences, the fact that the concept of “child” is not fully studied in English and Uzbek, the fact that this concept was not studied from the point of view of comparative, cognitive linguistics and Linguistics determines the relevance and necessity of the dissertation work.**O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA “FARZAND” KONSEPTINING LINGVOKULTUROLOGIK TADQIQI*****Gulnoza Taxirdjonovna Yaqubova****“University of Economics and Pedagogy” Nodavlat Oliy ta’lim muassasasi Xorijiy tillar kafedrasida katta o‘qituvchisi Andijon, O‘zbekiston***MAQOLA HAQIDA****Kalit so‘zlar:** konsept, lingvokulturologiya, madaniyat, mentalitet, kognitiv tilshunoslik, lingvokulturologik tahlil, maqol, matal, hikmatli so‘zlar, frazeologik birliklar.**Annotatsiya:** O‘zbek va ingliz tillarida “Farzand” konseptining inson omili, turmush tarzida, hayotida naqadar muhim rol o‘ynashi bilan bog‘liqdir. Holbuki, dunyodagi hamma narsalarni qiyoslash orqali o‘rganishimiz mumkin, chunki qiyoslash har qanday fikr yoki borliqni tushunishning asosidir. Tadqiqot ishining zamonaviy tilshunoslik yo‘nalishlari bo‘dgan kognitiv tilshunoslik va lingvomadaniyatshunoslik fanlari bilan bog‘liqligi, “Farzand” konseptining ingliz va

o‘zbek tillarida to‘liq o‘rganilmaganligi, ushbu konseptning qiyosiy, kognitiv tilshunoslik hamda lingvomadaniyatshunoslik nuqtai nazaridan o‘rganilmaganligi dissertatsiya ishining dolzarbligi va zaruriyatini belgilaydi.

ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОНЯТИЯ “РЕБЕНОК” НА УЗБЕКСКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ

Гульноза Тахирджоновна Якубова

старший преподаватель

кафедры филологии негосударственного высшего учебного заведения

“Университет экономики и педагогики”

Андижан, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: лингвокультурология, менталитет, когнитивная лингвокультурологический пословица, поговорка, фразеологизмы.	понятие, культура, лингвистика, анализ, поговорки,	Аннотация: Понятие “ребенок” в узбекском и английском языках связано с тем, насколько важную роль играет человеческий фактор, образ жизни, быт. Принимая во внимание, что мы можем узнать все в мире, сравнивая, потому что сравнение является основой понимания любой мысли или существа. Современные лингвистические направления исследовательской работы связаны с когнитивной лингвистикой и лингвокультурологией, неполное изучение понятия “ребенок” на английском и узбекском языках, отсутствие изучения этого понятия с точки зрения сравнительной, когнитивной лингвистики и лингвокультурологии определяет актуальность и необходимость диссертационной работы.

Kirish. Kognitiv tilshunoslik va madaniyatshunoslik yo‘nalishlari hamda konseptlarning keyingi davrda o‘rganilishi rivojlangan bo‘lsada, shu paytgacha “Farzand” konsepti chog‘ishtirilayotgan tillarda batafsil ilmiy tadqiq qilinmagan. har bir tilda til sohiblari madaniyati, mentalitetidan kelib chiqqan holda “Farzand” konsepti ma’nosini bu ikki yo‘nalishida, yani kognitiv tishunoslik va lingvomadaniyatshunoslik nuqtai nazardan o‘rganish juda muhimdir. Har bir tilda til sohiblari madaniyati, mentalitetidan kelib chiqqan holda iboralar, so‘z birikmalari va frazeologik birliklarning turli tillarda o‘xshash va farqli tomoni juda ko‘pdir. “Farzand” konseptining mohiyatini chuqur o‘rganish uchun, avvalo, tilshunoslik fanida rivojlangib kelayotgan kognitiv tilshunoslik hamda lingvomadaniyatshunoslik fanlaridagi nazariya va qarashlarni o‘rganib chiqish lozim.

Lingvomadaniyatshunoslik fani til va madaniyat o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganib kelmoqda, zero til va madaniyatning bog'liqligi haqidagi muammoning yechimi asosan, turli til madaniyati egalarining borliqni qanday tasavvur qilishi borasidagi umumiy va farqli tomonlarni izlab topishdadir. Shu sababli ham tilshunoslikning bu ikki yo'nalishida, ya'ni kognitiv tilshunoslik va lingvomadaniyatshunoslik nuqtai nazaridan "Farzand" konseptini qiyosiy-chog'ishtirma planda o'rganish juda muhimdir.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. Bu mavzu tilshunoslikda o'rganilishi muhim bo'lgan tadqiqot hisoblanadi va mazkur tadqiqot bo'yicha, o'tgan asrda o'zbek tilshunosligida turli xalqlarning oiladagi muhitni aks ettiruvchi leksik birliklarni lingvokulturologik jihatdan chog'ishtirma planda tadqiq etishga yetarlicha e'tibor qaratilmagan, ingliz tilida esa deyarli bu muammoga bag'ishlangan ishlar mavjud emas. Bu masala faqat grammatik qonuniyatlar bilan shug'ullanuvchi soha sifatida qaralib kelingan tor ma'nodagi tilshunoslik masalalari doirasidagina o'rganildi. O'zbek va ingliz xalqlari farzand tarbiyasi muammosining chog'ishtirma tadqiqi globallasuv jarayonida xalqlar o'rtasidagi munosabatlarda anglashilmovchiliklarning oldini olishda dolzarb bo'lib, ilmiy hamda amaliy ahamiyatga egadir.

"Bolalik" tushunchasi geografik chegaralardan ustun turadi, ammo uning lingvistik namoyon bo'lishi madaniy kontekstda chuqur ildiz otgan. Ushbu tadqiqot o'zbek va ingliz tillari "bola" tushunchasini ifodalash va tushunishning turli usullarini o'rganib, qiyosiy sayohatga o'tlanadi. Ushbu ikki tilning lingvistik landshaftlarini sinchkovlik bilan o'rganish orqali biz har bir madaniyatda bolalik tushunchasini shakllantiradigan nozik nuanslarni ochib berishni maqsad qilganmiz. Biz bolalarni tasvirlash uchun ishlatiladigan lug'atni, ularning noyob maqomini ta'kidlaydigan grammatik tuzilmalarni va ularning rollari haqidagi ijtimoiy tasavvurlarni shakllantiradigan madaniy metaforalarni o'rganamiz. Ushbu qiyosiy tadqiqot bolalikning universal va madaniy jihatdan o'ziga xos qirralarini yoritishga intiladi. Har bir til ichidagi lingvistik tanlovlarni taqqoslash orqali biz til bolalar atrofidagi ijtimoiy qadriyatlar, e'tiqodlar va umidlarni qanday aks ettirishi va shakllantirishiga oydinlik kiritishga umid qilamiz. Oxir oqibat, biz til, madaniyat va bolalikning umumbashariy tajribasi o'rtasidagi murakkab munosabatlarni ochib berishni maqsad qilib, ushbu asosiy insoniy tushunchani tushunish va ifodalashning turli usullari haqida qimmatli tushunchalarni taklif qilamiz.

Muhokama va natijalar. "Farzand" ning o'zbek va ingliz tillarida lingvistik tasvirlanishining ushbu qiyosiy tahlili ushbu ikki tilning bolalikni qanday kontseptsiyalashi va ifodalashidagi ajoyib o'xshashliklar va sezilarli farqlarni aniqladi. Muhokama: * Lug'at xilma-xilligi: ikkala til ham bolalarni tavsiflash uchun boy lug'atga ega bo'lsa-da, o'ziga xos atamalar va ularning ma'nolari alohida madaniy qadriyatlarni aks ettiradi. Masalan, o'zbek tilida "bola" va "farzand" kabi atamalar bolaning oilaviy aloqalari va ijtimoiy rollarini ta'kidlasa, ingliz tilida

"bola" va "bola" kabi atamalar ko'pincha yosh va rivojlanish bosqichlariga qaratilgan. * Grammatik nuanslar: har bir tilda bolalarga murojaat qilish uchun ishlatiladigan grammatik tuzilmalar alohida madaniy istiqbollarni ta'kidlaydi. O'zbek tili o'zining sharaflı tizimi va aniq manzil atamalaridan foydalangan holda bolalarga nisbatan hurmat va ehtiromni ta'kidlaydi, ingliz tili esa birinchi navbatda yosh va oilaviy munosabatlarni aks ettiruvchi grammatik belgilardan foydalanadi. * Madaniy metafora: har bir tilda bolalarni tasvirlash uchun ishlatiladigan metafora va iboralar chuqur singib ketgan madaniy e'tiqodlarni aks ettiradi. O'zbek maqollari va maqollarida ko'pincha bolalar ne'matlar, qimmatbaho sovg'alar va umid ramzi sifatida tasvirlangan, ingliz metaforalarida esa aybsizlik, zaiflik, o'sish va rivojlanish salohiyatiga e'tibor qaratilgan.

Xulosalar. Universallik va xilma-xillik: "bolalik" tushunchasi insoniyatning umumbashariy tajribasidir, ammo uning lingvistik ifodasi madaniy nuanslar va ijtimoiy qadriyatlar bilan shakllanadi. Ushbu tadqiqot bolalikning universal va madaniy jihatdan o'ziga xos jihatlari mavjudligini ta'kidlab, til, madaniyat va inson tajribasining murakkab o'zaro ta'sirini aks ettirdi.

Til Madaniyat oynasi sifatida: "bola" ning o'zbek va ingliz tillaridagi lingvistik tasavvurlarini tahlil qilish orqali biz har bir jamiyatdagi bolalarga bo'lgan madaniy e'tiqod, qadriyat va munosabat haqida qimmatli tushunchalarga ega bo'lamiz. Tilning kuchi: ushbu tadqiqot idrokni shakllantirish, xulq-atvorga ta'sir qilish va madaniy qadriyatlarni uzatishda tilning kuchli rolini ta'kidlaydi. Bolalar haqida gapirish usuli, biz foydalanadigan atamalar va biz ishlatadigan grammatik tuzilmalar insonning ushbu asosiy tajribasini tushunishimizga yordam beradi.

Tadqiqot bolalikning lingvistik va madaniy murakkabliklarini, xususan, tarixiy, ijtimoiy va siyosiy omillarning til evolyutsiyasi va uning madaniy qadriyatlar bilan o'zaro bog'liqligini o'rganish uchun eshiklarni ochdi. Ushbu lingvistik izlanish orqali biz "bolalik" haqidagi tushunchamizni shakllantiradigan tillar va madaniyatlarning boy gobelenlari uchun chuqurroq minnatdor bo'ldik. Jamiyatlar ushbu asosiy insoniy tajribani kontseptsiyalash va ifoda etishning turli usullarini tan olish va hurmat qilish orqali biz turli madaniyatlarning o'ziga xos istiqbollari va qadriyatlarini ko'proq tushunish va qadrlashni rivojlantirishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Berdiyev H., Rasulov R. Paremiological Dictionary of Uzbek language. Tashkent: Teacher, 1984, p. 59.
2. Korzyukova Z.V. The main aspects of the functioning of phraseological units with proper names in the English language: national and cultural specificity. Diss. for Cand. of Philol. sciences. - Moscow, 2003. p. 67. "Oriental Art and Culture" Scientific-Methodical Journal Volume 3 Issue 2 / June 2022 ISSN 2181-063X 199 <http://oac.dsmi-qi.uz>
3. Radjabova, M. Comparative study of phraseological units with Naming features in nonrelated languages. Philology matters: vol. 2019: iss. 1, article 22. Doi: 10. 36078/987654329

4. Shomaksudov Sh., Shorakhmedov Sh. Significance of meanings. Tashkent: National Encyclopedia of Uzbekistan, 2001. p. 448.

5. Uryson E.V. Yazikovaya kartina mira vs. obikhodnye predstavleniya [Linguistic Picture of the World vs. Everyday Representations] / E.V. Uryson // Questions of Linguistics. - 1998. - No.2. - p. 3.